

ВИШЕЈЕЗИЧНИ ТЕРМИНОЛОШКИ РЕЧНИК ИСТОРИЈЕ УМЕТНОСТИ

*српско-француско-италијанско-шпански, са двојезичним
француско-српским, италијанско-српским и шпанско-српским глосаром*

**Јасна Видић, Данијела Ђоровић, Марина Николић, 2018, Филозофски
факултет Универзитета у Београду, стр. 338**

Дело *Вишејезични термилошки речник историје уметности*, српско-француско-италијанско-шпански, са двојезичним француско-српским, италијанско-српским и шпанско-српским глосаром (у даљем тексту *Речник*) заједнички је подухват ауторског тима професорки Јасне Видић, др Данијеле Ђоровић и Марине Николић, три врне научнице, експерткиње у области језика струке уопште и хуманистичких наука посебно, наставница француског, италијанског и шпанског језика на Филозофском факултету Универзитета у Београду, познатих и по истакнутом књижевном и стручном преводилачком раду. Подухват јер су се ауторке ухватиле укоштац са веома захтевним задатком – да формирају инструмент који ће на четири језика – француском, италијанском, шпанском и српском – обухватити једну науку, историју уметности, и подвући изузетну вредност филолошких наука данас и потврдити значај језика струке као ексклузивне лингвистичке дисциплине.

Иако живимо у времену привидне превласти природних и инжењерских наука, које се препознају као јединствени мотор у убрзаном напредовању човечанства, филологија данас, уз остале друштвено-хуманистичке науке и академске дисциплине, а у складу са тим и научна истраживања, универзитетске активности и остварења из ове области делују као изузетно вредан дисеминатор савременог приступа неговању, учењу и настави језика и култура који задовољава академске, професионалне и личне потребе успешног и просвећеног појединца, чиме доприносе националном, регионалном и међународном просперитету друштвене заједнице. Филолошке студије основа су за делатнике и у најразличитијим областима културе, политике, религије, права, економије, дипломатије, медицине, инжењерства, фармације, нових технологија, уметности, историје уметности, практично – свих области професионалног живота.

Језик је инструмент којим се подједнако изражавају све науке и повезују све дисциплине. Он је систем система будући да се у његовим оквирима налазе сви друштвени језички варијетети као и специјалистички варијетети као израз посебних наука или посебних области у човековим радним активностима. Број језика струке веома је велики, граничи се са бројем професија и активности које су праћене посебним начином изражавања, који се најчешће огледа кроз речник, затим кроз синтаксичке и стилске особености итд.

Језици струке су варијетети језика које стручњаци употребљавају како би редуковали и избегли сваку двосмисленост у комуникацији, што се постиже бирањем одговарајућег стила са одговарајућим посебностима у свим слојевима језика. Ове посебности могу бити фонолошке, морфосинтаксичке, могу се тицати текстуалности, прагматике, социолингвистике и семиотике, а најчешће се огледају на нивоу лексичког система.

Са те, лексичке, тачке гледишта проблеми који се јављају у језицима струке веома су сложени. Најочљивији проблем је прелаз са речи на термин – који је непокретан, не мења се у времену, нема конотације, претежно је монореференцијалан, тако да у једном одређеном контексту може да има само једно прецизно и јединствено тумачење, значење које може да се подразумева и без контекста. Језик струке је и транспарентан јер омогућава брзу декодификацију термина помоћу његовог површинског облика. Висока референцијална снага лексичких форми које користи језик струке омогућава концизност, а као последицу има непостојање синонима, због чега се једна реч не може заменити неком другом, настојећи да не постоје дуплирања у одређивању различитих техничких појмова. Језик струке карактерише и изражена склоност ка стварању нових термина – неологизама – за нова открића и нове намене или прибегавање перифрази и дефинисању. Јавља се и проблем бројних позајмљеница које стручни језик посуђује из других језика. За језик струке прецизност и двосмисленост су законитост према којој функционишу.

О свему горе изреченом, јединствености и савремености филолошких истраживања у контексту актуелности језика струке помно су бринуле ауторке *Речника*. Резултат овог настојања је изванредан рад колегиница које се истичу познавањем језика које предају и континуираним и признатим научним и стручним доприносом у нашој и иностраној научној јавности, развијању дисциплине страног језика струке, неправедно запостављене у

универзитетској настави и настави у српском образовном систему уопште.

Прилика да се прихвати изазов израде вишејезичног речника више аутора није честа јер захтева добро организовану, складну и језички и сазнајно уједначену групу састављача. Приљежан рад на овом делу ауторки, искусних, дугогодишњих наставница страних језика које раде са студентима историје уметности Филозофског факултета у Београду, и њихово познавање проблема везаних за разумевање, превођење и анализу стручних текстова током наставе страног језика на првој и другој години студија најбољи су показатељ да су потребу за састављањем речника, која се јавила из наставне праксе, засновале на захтевима и потребама наставног процеса, одличној координацији и минуциозном, темељном, познавању материје.

Ауторке су биле свесне недостатности специјализоване лексикографске литературе на српском језику, недовољности интернета као драгоценог али недовољно критички развијеног извора, те су веровале да би дело као што је *Речник*, намењен, пре свега, студентима основних академских, магистер и докторских студија историје уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду, али и студентима осталих хуманистичких студијских профила као што су историја, археологија, класичне науке, као и осталим заинтересованим корисницима, помогао у разумевању стручне литературе на четири језика, али и у писменом и усменом изражавању у оквирима ове научне области.

Иако је производ рада три ауторке на четири језика, ово дело је неодвојива, усклађена и координисана целина. Речник је вишејезичан, двосмеран, дисциплинарно омеђен и језичког типа. Садржи укупно око тридесет хиљада одредница и пододредница, за сваки језик приближно око седам и по хиљада.

Вишејезичност речника је посебан квалитет овог дела будући да даје вишеструку предност кориснику да истовремено повеже основну терминологију историје уметности на српском језику са терминологијама на француском, италијанском и шпанском, пружајући тако могућност студентима да их упоређују односе и према енглеском језику, којим махом у већој мери и бројности владају или је доступнији.

Речник је двосмеран, што упућује на могућност да се после главног дела, у којем се одреднице дају на српском, француском, италијанском и шпанском језику, следе француско-српски, италијанско-српски и шпанско-српски глосари, који се могу користити као двојезични речници.

Ауторке су у првом плану приликом састављања *Речника* имале програм на основним академским студијама историје уметности, и то, пре свега, терминологију архитектуре, ликовних уметности и музеологије. Понуђени су термини из више категорија, од назива за различите технике до термина концептуално-историјског типа из области естетике, теорије и поетике уметности, праваца, покрета, иконографије, рестаурације, уметничких струја, стилова и програма.

Ауторке, филолози, универзитетске наставнице страних језика, а не историчарке уметности, начиниле су *Речник* језичког типа вођене практичним потребама наставе и примењивости. Термине обухваћене *Речником* преузеле су из стручне литературе, специјализованих енциклопедијских речника, класичних и електронских као и постојећих термилошких вишејезичних речника који укључују неке или сва три језика *Речника*. Велику помоћ у решавању дилема око стручног рецензирања, дефинисања и тумачења термина пружила је стручна редакторка и рецензенткиња *Речника* проф. др Саша Брајовић, редовна професорка на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду, која је одлично познавала све предности приступа ауторки, али и ограничења и тешкоће које ова дисципли-

на поставља. По речима саме професорке Брајовић, „историја уметности, као хуманистичка дисциплина, почива на вишејезичности и има слојевит и дифузан речник“. Изазове ауторкама чиниле су и сродност и сличност романских језика, посебно различита значења истих термина на три романска језика речника.

Имајући у виду високи квалитет, оригиналност, фундаментални и апликативни значај као и актуелност дела, можемо само констатовати са задовољством да су ауторке *Вишејезичној термилошкој речника историје уметности, српско-француско-италијанско-шпански, са двојезичним француско-српским, италијанско-српским и шпанско-српским глосаром* Јасна Видић, Данијела Ђоровић и Марина Николић изнедриле књигу која ће вишеструко допринети развоју

сличних лексикографских инструмената који доприносе, како савременијем и поузданијем начину рада на универзитетском нивоу на француском, италијанском и шпанском језику, тако и прецизнијем дефинисању нерешених и, често се чини, нерешивих питања терминологије у веома сложеном, интердисциплинарном домену историје уметности и сродних области. Резултати истраживања и термилошких одређења представљају и изузетно значајан и редак допринос формирању српског академског речника, неопходног инструмента и подршке широком дијапазону корисника на свим нивоима образовања.

Јулијана Ј. Вучо
Универзитет у Београду,
Филолошки факултет